СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LIX. Ч. 65. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 20-го БЕРЕЗНЯ 1951. — No. 65. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MARCH 20, 1951. VOL. LIX.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свобода": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

ЗАЛЯКУВАННЯМ СТРИМАТИ ВОРОГА ВІД ВІЙНИ

ТАКУ РАДУ ДАЄ ГЕН. ВИЛІЕМ ДЖ. ДОНОВАН

Негайну злуку рідкісних засобів для вжитку в незвичайній обороні проти комуністичних атак доражджував ген. Вилием Дж. Донован, кол. директор Бюра Стратегічних Услуг у промові виголошеній по радіо в неділю 18 березня ввечір від Комітету Справжньої Небезпеки. Цих засобів радить він вжити з одного боку для оборони Злучених Держав, з другого боку для приєднання населення Совєтської Росії. Незвичайна оборона мала б полягати у відстрашуванні ворога від війни. Як один з таких засобів Донован згадав атомову бомбу. Сталіна можна теж відвести від тотальної війни в теперішньому часі страхом перед його власним населенням, заявляє Донован. Це тому, що диктатор не відважиться вести війни, якщо він не чується безпечним у себе вдома. Тому найбільшим нашим союзником може бути саме населення Росії.

Як взірець такого залякування генерал згадав про організацію і методи комуністів які ми щойно почали належно доцінювати. Ці методи це організація на світову скалю, високо розвинена техніка й комунікації й дисципліна, спеціяльно вивчена в Школі Леніна в Москві. З уваги на комуністичну агресію ми не можемо сидіти в хаті і залишити комуністів у спокою. Ми не зможемо вже викупитися, або вимріяти наш рятунок — твердив промовець.

Як засоби для незвичайної тактики він згадав економічні, політичні й психологічні елементи, злучені разом під одною зосередженою управою з добре складеним стратегічним пляном і з використанням найкращих мозків та найвідважніших душ, які тільки нація посідає.

Як виглядає совєтська кампанія залякування, можна пізнати на прикладі Югославії, де створено політичну пресію через організації з нутра при допомозі дезертирів, пригадував Донован.

ОСТЕРІГАЮТЬ ПЕРЕД ЧОРНИМ РИНКОМ

Вашингтон. — Урядовці, які мають обов'язок наглядати над контролею цін, остерігають, що чорний ринок починає вже оживати. Тому вони радять хазяїкам і іншим особам затямити числа телефону місцевих агенцій, що виконують контролю цін і повідомляти їх негайно про „паскарів". Телефон бюра, яке виконує контролю у стейті Ню Йорк і Ню Джерзі, є ORegon 9-2820.

АЙЗЕНГАВЕР БУДЕ СТОЯТИ НА НОВОМУ ПОСТІ ЦІЛЕ СВОЄ ЖИТТЯ

Вашингтон. — Поступово виявляються подробиці з промови ген. Айзенгавера на тайнім його переслуханні сенатськими комісіями 1 лютого. Він тоді сказав, що присвятить решту свого життя для безпеки Західньої Европи проти агресії. Ця заява важлива тим, що вона відноситься до політичної майбутности генерала. Коли він обіймав каманду, загально говорено, що він перебуде на цім пості тільки один рік, а опісля повернеться до ЗДА і стане кандидатом на президента.

ДОВГІ ДИСКУСІЇ НАД АРМІЄЮ ЦЕ „ЛЮКСУС"

Вашингтон. — Вільна цивілізація „не може дозволити собі на люксус переводити великі дебати", заявила конгресменка Едит Норс Роджерс, домагаючися негайної висилки війська в Европу і то без ніякого обмеження, як тільки того, що їх назначать військові знавці, коли йдеться про забезпеку Злучених Держав. Якщо ми не вишлемо армії, то це буде „гра в піжмурки" з долею нашої країни.

ВІДКЛИКАЮТЬ ЗАКОН ПРО ВІДМОВУ ДОПОМОГИ ЧУЖИНЦЯМ

Филаделфія. — У пенсилвенській стейтовій легіслятурі зголошено законопроєкт, який має на меті знести Закон про Прилюдну Допомогу з 1939 р. Він замітний тим, що заборонив давати поміч чужинцям підчас війни і накладав великі труднощі на деякі групи населення, які мешкають у стейті від літ. Цей закон звертався цілою силою проти старих мешканців, які приїхали до ЗДА і з різних причин не могли стати громадянами. Багато мешканців, напр. не є громадянами тому, що приїхали малими дітьми, їх батьки повмирали, а вони не знають точно ні дати свого народження ні року приїзду до Америки, ані імени корабля. Є ще інші, які не можуть доказати, що вони є громадянами і їх зате трапляє вороже трактування підчас війни. У Филаделфії основано окремий комітет, який підтримує таку акцію. На його чолі стоїть комісар добродійности, конгресмен Джан Р. Годеншілд.

Почалися Річні Наради Гол. Уряду У. Н. Союзу

Ню Йорк, 19 березня. — Сьогодні в год. 10-тій рано тут почалися в готелю „Статтлер" звичайні річні наради нововибраного на 22-гій конвенції в Клівленді м. р. Головного Уряду Українського Народного Союзу, в яких берудь участь всі члени Головного Екзекутивного Комітету, Головної Контрольної Комісії і Головної Ради: Дмитро Галичин — гол. предсідник; Осип Лисогір (Ню Йойк) і Геновефа Зепко-Жеребняк (Акрон, Огайо) — заст. гол. предс.; Григорій Герман — гол. секретар; Роман Слободян — гол. касієр; Дмитро Капітула (МекАду, Па., Степан Куропась (Шікаго, Ілл.), Володимир Гірняк (Торонто, Канада), Володимир Коссар (Вінніпеґ, Канада) і д-р Амврозій Т. Кібзей (Дітройт, Міш.) — гол. контрольори; та головні радні: Дмотро Шмаґала (Клівленд, Огайо), Іван Романишин (Ірвінґтон, Н. Дж.), д-р Іван Василенко (Торонто, Канада), Іван Кокольський (Вунсакет, Р. Ай.), Петро Кучма (Ню Йорк Сити), Володимир Дідик (Дітройт, Міш.), Микола Давискиба (Маттапан, Масс.), Тарас Шпікула (Шікаґо, Ілл.), Олена Штогрин (Филаделфія, Па), Анна Васильовська (Шікаґо, Ілл.) та Василь Гузар (Рачестер, Н. Й.). Предс. Д. Галичин, відкриваючи збори, згадав насамперед тих 416 членів УНСоюзу, що померли в минулому році. Їм віддано належну пошану. В своєму привітальному слові предсідник ствердив, що це є перші наради після 22-гої конвенції та зокрема привітав нових членів Головного Уряду: гол. контр. В. Коссара і гол. рад. Василенка з Канади і гол. радних п-ню Васильовську та В. Гузара, що були вибрані вперше на минулій конвенції, не згадуючи вже заст. гол. предс. Осипа Лосогіра, що вже перед цими нарадами брав участь в конференціях Гол. Екзекутивного Комітету. Д. Галичин в дальшому лікреслив, що це перший раз в історії УНСоюзу на всіх п'ятьох нововибраних гол. урядників є 4 з молодої тут народженої генерації і тільки один зі старших іміґрантів. З цього виходить, що народжена тут молодь перебирає на себе велике і важливе завдання щодо дальшого розвитку У. Н. Союзу та щодо виправдання тих надій, які покладаюдь на неї її батьки та її виборці. Губернатор Огайо, Мр. Лоші, виступаючи з нагоди 22-гої конвенції УНСоюзу в Клівленді, запитував народжену тут молодь, чи вона готова взяти на себе таке велике діло, якого довершили ці, що приїхали до чужої і незнаної їм тоді Америки з далеких країн. Під цим ділом губернатор розумів створення та розвиток УНСоюзу. Від нашої народженої тут молоді не вимагається, щоб вона це „велике діло" творила, бо воно вже створене. Але її святим обов'язком є, щоб це діло не тільки не було змарноване, але розбудоване і вдосконалене так, щоб могло перетривати та служити ще багатьом поколінням. Побажанням успіхів в нарадах для добра і дальшого росту УНСоюзу закінчив предс. Д. Галичин своє привітальне слово. На порядку дальших нарад, що триватимуть впродовж тижня, є звіти Головного Уряду і гол. редактора „Свободи", д-ра Л. Мишуги, дискусія над звітами та відповідні ухвали для добра організації.

Під знаком нових завдань відбулися річні наради повного збору У. К. К.

ПРОФ. ДОБРЯНСЬКИЙ ВСТАНОВЛЯЄ 10 ПОЛІТИЧНИХ ЗАВДАНЬ У. К. К. — Д. ГАЛИЧИН ПРО НОВІ ОБСТАВИНИ ТА „НЕПРОЛОМАНІ ЛЕДИ" У ВАШИНГТОНІ. — ДАЛЬША КОНСОЛІДАЦІЯ ОДНОЮ З ГОЛОВНИХ ЦІЛЕЙ

Ню Йорк, 19. березня. — Під знаком нових великих завдань в нових обставинах відбулись тут в готелю Статтлер, — минулої суботи і неділі, дня 17 і 18-го березня, річні наради повного збору Українського Конґресового Комітету, центральної громадсько-політичної репрезентації американських українців. Есенцією зборів були звіти з багатобічної діяльности УККомітету в минулому році, як теж нові напрямні для дальшої праці, що їх передали і з'ясували два члени Екзекутиви, предсідник проф. Лев Добрянський, та заступник предсідника Дмитро Галичин. Звіти касієра Йосипа Лисоґіра, голови контр. Комісії Евгена Рогача, голови Кураторії Українського Національного Фонду Романа Слободяна та звіти представників поодиноких громад і дискусія над ними дали загальний образ діяльности УККомітету, встановили його недомагання та його потреби, як теж видвигнули цілий ряд важливих проблем, позитивна розв'язка яких буде ціллю праці на найближче майбутнє. Річні наради відкрив коротким словом голова УККомітету, — проф. Лев Добрянський, передаючи їх ведення своєму заступникові, Дмитрові Галичинові, що перебуваючи в місці осідку УККомітету та ведучи його ділові справи, має їх повний перегляд.

Дмитро Галичин про нові обставини і завдання

Д. Галичин, перебираючи провід річними нарадами, підкреслив, що це перші збори від останнього Конґресу, та що вони були скликані не тільки тому, бо так постановляє статут, але нових рішень вимагають нові обставини, які вміжчасі заіснували. До цих обставин належать: 1. Війна в Кореї, в якій американський нарід приносить нові жертви крови і майна в боротьбі проти того самого ворога, проти якого від десятків років веде затяжну боротьбу український нарід на своїй землі. Завданням цих зборів є обміркувати способи і засоби якнайефектовнішої допомоги в цій боротьбі; 2. В Україні існує другий, а радше перший фронт корейської війни. Нашим великим обов'язком є допомогти і змобілізувати допомогу теж цьому фронтові; 3. Відкрити Америці та американській політиці очі на фалшивих пророків та виявити справжнє обличчя Росії, імперіялістичне і диктаторське, байдуже якою маскою, червоною чи білою воно заслонене; 4. Існує ще цілий ряд внутрішньо українських справ, які ще чекають на свою позитивну розв'язку або на її завершення. УККомітет об'єднав велику більшість американських українців; його черговим завданням є об'єднати всіх; 5: Необхідність змобілізувати більшу матеріяльну допомогу американсько-українського загалу для продовжування його праці; в звітовому часі під фінансовим оглядом наш громадський загал виконав тільки на 40% свій обов'язок під цим оглядом; — 6. Необхідність поробити всі можливі заходи, щоби дати всю можливу тільки моральну і матеріяльну допомогу народові України, що кривавиться в безперервній боротьбі проти большевицького ворога людства.

„Десять пунктів" проф. Л. Добрянського

Проф. Лев Добрянський, у висновку свого обширного і ревеляційного звіту про репрезентацію УККомітетом української визвольної справи на американському терені, накреслив таких „десять пунктів" для дальшої політики УККомітету: 1. Світова загроза російського імперіялізму та необхідність боротьби проти нього; — 2. Понадпартійність УККомітету, що не заінтересований тільки в одній чи в другій українській групі, але об'єднує, мобілізує і репрезентує на американському терені всіх, яким дорога справа визволення України та унешкідливлення російського імперіялізму; 3. Політична координація дій з усіми іншими американськими групами зі східно і центрально-европейською базою. В обставинах це може стати важливим фактором в американській закордонній політиці. Сьогодні ще головна увага американської політики силою обставин скерована на Корею та Далекий Схід, але вже завтра цим головним політичним об'єктом може стати Европа; 4. Активна участь в психологічній війні очолюваного Америкою вільного світу проти большевизму; сюди належить теж відповідне поставлення українських радіопередач „Голосу Америки", українська участь в комітеті „Вільна Европа" і т. п.; Активна боротьба українського народу проти большевизму, виявлена в діях Української Повстанської Армії, є без сумніву найкращим засобом популяризації української визвольної справи на американському і міжнародному теренах; мусять бути пороблені дальші заходи для відповідної морально-політичної капіталізації цеї боротьби; 6. Зв'язані з Україною та українськими змаганнями територіяльні проблеми мусять бути відповідно з'ясовані вже тепер; 7. Відповідна розв'язка проблеми збірної відповідальности російського народу; необхідність розвіяти всі сумніви щодо окремішности української нації; виявити і доказати факт, що Кремль має головну піддержку власне від

(Продовження на стор. 3-тій)

ПОМЕР ВОЛОДИМИР ВИННИЧЕНКО

Дня 6-го березня в місцевості Мужен у Франції помер визначний український письменник та суспільний діяч, колишній премієр в уряді Української Центральної Ради та голова Директорії в рр. 1918-19, Володимир Винниченко. Покійний народився в 1880 році на Херсонщині та походив зі селянської родини. Брав активну участь в Революційній Українській Партії (РУП), від її заснування, був ув'язнений та жив на еміґрації. В своїй великій письменницькій спадщині залишив кільканадцять томів оповідань і повістей та низку п'єс. До найкращих і найбільш популярних його оповідань належить „Краса і сила" та повісті: „Чесність зі собою", „Рівновага", „По свій", „Божки", „Хочу", „Записки кирпатого Мефістофеля", „Соняшна машина" та інші. З п'єс найбільш відомі, теж в чужих перекладах і з чужих сцен: „Брехня", „Чорна пантера і білий ведмідь", „Гріх", „Закон". Покійний Володимир Винниченко відіграв одну з рішальних роль в подіях в Україні та творенні Української Держави після першої світової війни. Написав історію цеї доби п. з.: „Відродження нації". Вістка про смерть цього видатного українського письменника і діяча наспіла до Ню Йорку власне тоді, як відбувалися річні наради повного збору Українського Конґресового Комітету. На заклик предсідника зборів, Д. Галичина, приявні вшанували пам'ять Великого Покійника піднесенням з місць та хвилинною мовчанкою.

МАТИ ГОТОВІ СХОВКИ ПО ДОМАХ—РАДЯТЬ УРЯДОВЦІ

Ню Йорк. — Вже тепер треба мати напоготові сховки від нападу бомби з повітря,—такий зазив видав Артур В. Валандер, директор нюйорського Міського Бюра Цивільної Оборони. Треба використати в першу чергу підвалля з цементовими піділками, що їх вживається звичайно на склад вугілля. Дальше надаються до того внутрішні коридорі, окружені стінами в долішніх частинах великих будинків. Пересічні правильні сховки повинні мати 5—10 квадратових стіп простору для кожної особи і повинні мати два виходи. У них повинні бути приміщені найголовніші прилади, як металеві баньки для гашення вогню, ведра з водою, виряд для першого ратунку, радієві апарати з батерією, жарові ліхтарні, сокири, д лім. Теж пригадується на лопату й закорковану воду до пиття. Це потрібно вже тепер зробити, особливо в одно — й дво-поверхових мешкальних домах. У деяких банках виставлено моделі таких сховків, які можна оглядати для наслідування.

В АМЕРИЦІ

● **Найбільший — а водночас найшвидший бомбардувальник** буде діставати потрібні припаси газоліни підчас полету. Проби переведено успішне останнього місяця коло Вічіта, у стейті Канзас.

● **Призначили на депортацію** з Америки до Італії Салватора Т. Солаззо за підкупство грачів у забаві в кошикового м'яча в Ню Йорку. Перед депортацією відбудеться ще переслухання.

● **Провідники в протизаконній грі винні за податки федеральному урядові $57,000,000.** Для вислідження затаєних сум призначив уряд 166 спеціяльних агентів.

● **В Лос Аламос, Н. М.,** відбудуться нові проби з атомовою зброєю в недалекій майбутності. Влада оприлюднює оповістку, щоб населення було проготоване на потрясення повітря в часі вибуху.

● **Новий президент Гватемалії,** полк Хакобо Арбенз Гузман, обняв владу в четвер, минулого тижня. Підчас церемонії на стадіоні було приявних 50,000 народу, між ними дипломати з 30 країн.

АЛІЯНТИ В КОРЕЇ 11 МИЛЬ ВІД ПАРАЛЕЛІ

Токіо, 19 березня. Аліянти в Кореї продовжують свій похід на північ, підійшовши вже на віддалення около 11 миль від 38-мої паралелі, старого кордону між північною і південною частинами країни. Вчора стверджено, що червоні війська і, правдоподібно, цивільне населення були евакуовані з міста Чунчон, головної ворожої розподільної бази 8 миль на південь від паралелі. На південь від міста аліянти знову натрапили на залишений червоними великий склад зброї і амуніції. Здовж цілого майже 100-милевого фронту напоперек Кореї від Жовтого до Японського моря був вчора тільки малий контакт з ворогом, що втікає швидше, ніж аліянти мають охоту за ним підступати, побоюючись засідки. Тільки в поодиноких місцях приходило до перестрілки патруль. Ворог сам намагається відв'язатися від наступаючих аліянтів, заплативши за спробу спротиву попереднього дня понад 5,000 вбитих тільки в сухопутній акції, крім величезних втрат від дій аліянтської авіяції. Попереднього дня ген. МекАртур знову відвідав фронт в Кореї. В своєму комунікаті він стверджує „поважну активність" у ворожому запіллю, де безперервними валками підтягається з Манджурії на південь нові транспорти вояків та зброї і амуніції. Все ще не відомо, чи аліянти плянують переслідувати ворога теж поза 38-му паралелю, хоча у військових колах вважається, що це було б помилкою дозволити ворогові поширити свою „протеговану базу" теж на північну Корею та дозволити йому там перегрупуватись до нового наступу. Вчора знову розгортала найширшу активність аліянтська авіяція, що бомбардувала головні ворожі лінії постачання в запіллі та допомагала в переслідуванні ворога на фронті. Теж аліянтська фльота широкими маневрами бомбардувала ворожі прибережні воєнні об'єкти, зокрема в районі Вонсан, де завдано ворогові великих втрат та заподіяно великі шкоди.

БРИТАНІЯ ПРОДУКУЄ ВЛАСНУ АТОМОВУ БОМБУ

Лондон, 19 березня. — Британія почала виріб своєї власної першої атомової бомби і перша її проба мала відбутися вже в найближчих місяцях на американському пробному терені в Неваді — повідомлено тут з поінформованих джерел. Інша проба мала б відбутися в Австралії. Рівночасно Британія рішила почати продукцію відповідних літаків, що могли б перевозити і скидати цю бомбу. Відповідні пляни мали б бути вже готові, головно щодо перевозу бомби через Атлантик, і вони належать до „найбільш бережної таємниці в історії".

ПІДГОТОВКА ВИСИЛКИ НОВИХ КИТАЙСЬКИХ АРМІЙ ДО КОРЕЇ

Гонг Конг, 19 березня. — З поінформованих джерел тут заявляється, що комуно-китайський агресор приготовляє до висилки на Корею нові величезні армії, зокрема Другу Армію ген. Ліу По-ченґа, як теж Першу, Четверту і П'яту армії, які тепер переходять відповідний перевишкіл та „політичне виховання" до боротьби в Кореї. Деякі частини тих армій вже перекинено з віддалених провінцій в безпосереднє сусідство Кореї.

МОСКВА ЗВ'ЯЗУЄ З АМЕРИКОЮ ВБИВСТВО ІРАНСЬКОГО ПРЕМІЄРА

Москва, 19 березня. — Місцева партійна „Правда" твердить, що іранський премієр ген. Розмара був вбитий минулого тижня „особами", тісно зв'язаними з американськими впливами в Ірані". В дальшому наводиться, що премієр Розмара був „невигідний правлячим колам Злучених Держав і Британії".

ВАТИКАН ЕКСКОМУНІКУВАВ КОМУНО-ЧЕСЬКИЙ УРЯД

Рим, 19 березня. Свята Консисторальна Конґреґація, головою якої є Папа, проголосила декларацію, екскомунікуючи в Чехословаччині всі особи, якнебудь зв'язані з прогнанням архиєпископа Берана з Празької Дієцезії. Екскомунікація відноситься теж до всіх осіб, що якнебудь причинилися до арешту архиєпископа та перешкоди у виконуванні його архиєпископських обов'язків. В комунікаті не називається поіменно всіх екскомунікованих осіб, але загально стверджується, що екскомунікація відноситься до уряду та всіх осіб, що приготовляли, ухвалювали, апробували або виконують протицерковний закон. Практично це означає, що екскомунікацією охоплений ввесь комуно-чеський режим. Єдиною особою, названою в екскомунікаційній декларації поіменно, є священник Антонін Стеглік, що був призначений урядом генеральним вікарієм празької дієцезії, вступаючи на місце прогнаного і заарештованого архиєпископа Берана.

БРИТАНІЯ РОЗКРИВАЄ ВІЙСЬКОВУ СИЛУ КОМУНІСТИЧНОГО БЛЬОКУ

Лондон, 19 березня. Британський уряд рішив виявити деякі таємниці своєї військової розвідки та поінформувати світ про справжню військову силу комуністичного російсько-китайського бльоку. З опублікованих Воєнним Бюром матеріялів виходить, що Совєти і Китай мають по 4,000,000 вояків кожна, отже разом 8,000,000 вишколених і добре здисциплінованих, хоча погано плачених і трактованих вояків. Британський секретар війни, Джан Стречі, заявив рівночасно, що хоча Совєти втримують для „оборони" своїх около 200,000,000 населення два рази більшу військову силу, ніж її мають західні аліянти для оборони своїх 350,000,000 населення, проте аліяндські армії могли б вже навіть в теперішньому стані успішно змірятись з величезною військовою масою комуністичного бльоку. При цій нагоді виявлено, що тоді, як совєтський вояк дістає — перемінюючи на американські гроші—коло 23 центи денно совєтський генерал має 19,600 долярів платні річно.

В СВІТІ

● **„Великою соціяльною революцією",** що має на меті вирівняти різниці між містом і селом та яка може хвилево перешкодити Совєтам у війні називається в американських коментарах „укрупнення колгоспів" в Совєтському Союзі. В коментарах стверджується, що у „великій і багатій Україні" дотеперішню загальну кількість 20,320 колгоспів вже „укрупнено" на 7,812. Акцією „укрупнення" керує Нікита Хрущов, колишній Сталінів „ґавляйтер" на Україні.

● **Сімох „Свідків Єгови"** відповідають перед військовим судом у Варшаві за шпигунство і пропаганду в користь Америки та за валютові спекуляції в комуністичній Польщі — повідомляє комуно-польська преса.

● **Москва робить все можливе,** — щоб не допустити до мирового договору з Австрією — заявив австрійський міністер внутрішніх справ,

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	$ 6.50	Six months	$ 6.50
На три місяці	$ 3.50	Three months	$ 3.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

КРИВДА НАПРАВЛЕНА

Українські скитальці, що мали всі вигляди на те, щоб дістатись до Злучених Держав, якби не Акт Внутрішньої Безпеки, (загально відомий як закон Мек Каррена), можуть тепер легше відітхнути, бо давнє їхнє право буде їм привернене.

Сенатор Пет Мек Каррен, демократ з Невади, автор згаданого закону, визнав у Сенаті, що департамент справедливости не зрозумів добре духа закону і надав йому помилкову інтерпретацію щодо цього, яких чужинців можна до Злучених Держав допускати. Як відомо, ця інтерпретація була поблажлива для тих, що були колись з примусу фашистами чи націстами, чи були зв'язані в такий самий спосіб з фашистівськими чи націстівськими установами, але виключала подібні жертви, коли йдеться про тих, що жили під комуністичними режимами, в першу чергу під Совєтами. Поправка, яка вже перейшла в Сенаті, цю кривду направила і включила в інтерпретацію теж і тих, що жили під комуністичними режимами.

Закон про внутрішню безпеку не був таким ясним, щоб його можна було інтерпретувати в такім змислі, як це представив тепер сенатор Мек Каррен у Сенаті. Департамент стейту тут не завинив, бо закон таки був кривдячим і тому президент Труман зголосив проти нього своє вето. Правду кажучи, уряд був взагалі проти всяких обмежень старого закону. Департамент справедливости і генеральний прокуратор держались дуже стисло цього закону, щоб відразу виявити його непридатність і тим причинитись до якнайскорішої його поправки. Але й це не було б багато помогло, хоча непридатність була очевидна. Щойно великий натиск публічної опінії призвів до цього, що перейшла в Сенаті нова інтерпретація закону, яка дасть тепер змогу генеральному прокуророві видати нові розпорядки і тим самим уможливити приїзд до Злучених Держав дальшим жертвам тоталітарних режимів, — в тому і комуністичних. Хоч справа ця ще й тепер не покінчена, бо треба згоди Палати Репрезентантів, але найважніший крок зроблений.

Це дає ще один доказ важливости в Америці прилюдної опінії. Заважили тут — що треба підкреслити — теж і американські українці, бо вони цеї справи не занедбували і висилали письма до сенаторів, як від організацій так і поодиноких осіб. Але до позитивного вирішення справи найбільше причинились меморандуми та інтервенції Злученого Українсько-Американського та Українського Конгресового Комітетів. На надісланих ними матеріялах найбільше опирався Д. П. Комішенер О'Коннор, переконуючи сенатора Мек Каррена, яка велика кривда діється українським скитальцям з-під Совєтів, колишнім колгоспникам, чи тим, що були змушені працювати ради хліба в установах, що їх вважається урядовими.

Справа зміни чи поправки закону Мек Каррона довгий час видавалася цілком безнадійною. Здавалося, що не було майже ніякої надії на зміну інтерпретації. Це тому, що день за днем появлялися щораз нові вісті про нових комуністичних шпигів. Серед таких настроїв легко приймалась думка, що Москва має шпигів теж і серед Д. П. і то якраз серед тих, що колись були комуністами або належали до комуністичних організацій. Не виключене, що такі думки піддавала навіть і сама комуністична пропаганда.

Акція, поведена в справі зміни кривдячого українських скитальців закону, повинна бути наукою, як треба в Америці працювати, щоб здобувати симпатію загалу і Конгресу для якоїсь справи. При цьому треба теж пам'ятати, що легше перемогти, коли справа є одночасно загального значення і обходить не тільки українців, але й інші національності.

Проблема „щасливої відставки"

Багато людей мріє ціле життя про той час, коли вже „буде на пенсії", очевидно в тому розумінні, що тоді житиме безжурно, зовсім не працюючи, — або працюючи легко, радше для розривки, як для заробітку. З другого боку є куди більше людей, що на ту „пенсію" не ждуть, бо знають, що вона для них невистачальна і тому хотіли б якнайдовше працювати, а то й до самої смерти і в старому віці. Але старих відставляють від роботи і висилають „на пенсію" найчастіше тому, що припускають, що вони вже не мають сил до праці, як фізичних, так і духових. В Америці був час, що відставляли від роботи з такого приводу навіть і по 45-ім році життя! Як знаємо, в Америці усі більші підприємства мають свої власні обезпечення по скінченім 65 році життя. Але навіть для скромної людини ні одна, ні друга „пенсія", не вистачає на життя, якщо вона не має якогось окремого мастку, чи не належить до тих, що їх підприємства призначують як урядовцям великі пенсії. Тут мова про сірий загал. Як йому помогти, щоб і він міг „щасливо" жити, коли прийде час іти на відставку.

Ця проблема буде тепер предметом довших студій Нюйорської Ради Виховання Дозрілих Осіб. Досліди будуть переводитись на сотнях добровольців мужчин і жінок, які стануть для цеї Ради дослідною групою.

Кошти переведення досвіду мають виносити 100,000 долярів, а ці гроші мають пожертвувати підприємці, робітничі юнії й ненависні наперед фундації, які займаються дослідами на поправої долі людини. — Головою цього проєкту є д-р Алфонзо Ф. Маєрс, предсідник департаменту вищого виховання університету Ню Йорк. Він запевняє, що гроші будуть зібрані і досвід зі старими людьми буде можна почати в місяці вересні.

Кандидатами на цей досвід можуть бути особи обох полів і різних занять. Вони будуть під обсервацією три роки. Кандидати діставатимуть „стипендію" в сумі 1,000 долярів. Шістдесять осіб виберуть з-поміж працівників у підприємствах, членів юній та представників таких організацій, що причиняться грішми до здійснення проєкту. Останніх сорок будуть вибрані без уваги на те, чи їхні „хлібодавці" причинились до фонду чи ні. Це будуть службовики з цивільної служби, учителі, самостійні люди, які вже виховали дітей і можуть свобідно піддаватися дослідам. Такі особи можуть зголошуватися на адресу:

Adult Education Council, 254 Fourth Avenue, New York City.

Одначе зголошуватися можуть тільки особи з метрополітальної округи Ню Йорку. Коли кого виберуть, такий мусить піддатися провірці здоровля і іншим допитам. Над вибраними особами переводитимуть досліди, щоб устійнити, наскільки людина, починаючи від сорокового, п'ятдесятого й вищого року життя, може приготовитися до життя в тому часі, коли має іти на пенсію. Ці проблеми — це в першу чергу матеріяльне забезпечення.

Це мабуть перша того роду акція, ціллю якої є допомогти розв'язати важливе суспільне питання, що відноситься до людей у старшому віці, які тратять варстат праці.

Перед другою світовою війною появилася книжка Піткіна „Життя починається від сорокового року", яка викликала широке зацікавлення. Було багато дискусій на ту тему. Проте ніхто не попав на думку зробити основну пробу щодо придатности старшої людини в такий спосіб, як оце задумує зробити Нюйорська Рада Виховання Дозрілих Осіб. У цьому саме полягає вартість цього експерименту.

Книжка Нормана Д. Форда: „Де жити на пенсії з малим доходом", яку тепер розголошують по радіо, описує такі місцевости цеї країни, в яких людина, на думку автора, може присвятитися якомусь зайняттю і так спокійно прожити решту свого життя. Там подані теж вказівки, які розривки повинна знайти людина в пенсійнім віці, щоб їй не навкучились кінцеві роки життя.

Глибше трактує цю проблему д-р Теодор Дж. Клумп, — президент „Вінтроп Кемікал Компані", у своїй брошурі „Чи хосенне життя людини кінчається з 65 роком?" У цій книжці доктор Клумп пригадує, що лікарська штука й суспільна опіка призвели до того, що кількість старих людей в Злучених Державах постійно зростає і тому не годиться їх усіх посилати на пенсію, щоб вони таким чином ставали тягарем суспільности чи країни, яка має обов'язок виплачувати їм старечу пенсію. Тому вже фінансова конечність спонукує громадянство зріло призадуматися над способом використовування праці таких осіб у старшому віці, які мають ще повно життьових сил, та які є з великій мірі незаступимі з уваги на свій велитенський досвід. Важна при цьому така статистика. У 1860 р. відсоток осіб зі скінченим 65 роком виносив 2.7%; в 1880 він був 3.4%, у 1900 був 4.1%, у 1920 зріс до 4.7%, а в 1940 до 6.8%. На основі такого ключа Клумп приходить до висновку, що в 1960 р. буде 10%, а в 1890 р. 14.4% людей у віці понад 65 років життя. Автор звертає увагу на ці цифри, бо вони вказують на тягарі, які впали б на молодшу генерацію. Цифрово в 1890 році буде такий стан: 60,000,000 осіб матимуть 45 і вище років, а 21,000,000 будуть мати понад 65 років. Отже хто буде сповняти працю для безпеки й добробуту країни?

Нюйорська Рада починає оцю важну проблему в правильний спосіб, бо від студій.

ДОКОНАНІ ФАКТИ

По закінченні другої світової війни сталося на Сході Европи „велике переселення народів". Плян Москви був дуже простий: захопити якнайбільше чужих земель і стиснути мільйони німців на окраяній території.

Сталін сподівався, що німецька людність в розпачі кинеться в обійми до большевизму. Запанувавши в Німеччині, комуністична Москва могла б легко поширити свою владу на Францію, Італію та інші менші держави. Цей плян московських „13 тиранів" не був здійснений. Західні великодержави, зокрема Злучені Держави Америки, своєю господарською допомогою Західній Німеччині врятували цю країну перед катастрофою. Західна Німеччина завдяки плянові Маршала ожила і успішно розвиває своє господарство. Комуністи в Західній Німеччині не мають ніякого впливу.

В теперішній напруженій міжнародній ситуації до уряду Західної Німеччини звертаються великодержави з пропозиціями, щоб німці взяли участь в обороні Европи перед загрозою большевизму. Німці вимагають для себе рівноправности і повноправности з іншими народами і мріють про поворот своїх земель на сході, що на них осіли поляки, чехи і „совєтські люди" (не самі московці, в Східній Прусії).

Москва та її підголоски в Східній Німеччині проголошують теперішній кордон між Польщею та Німеччиною по лінії Одри-Найси за „границю миру". Німці не-комуністи домагаються повороту Німеччині територій, що були перед війною 1939 р. заселені німецьким народом. Західні великодержави не визнали польсько-німецького кордону по Одрі-Найсі.

Що діється на землях Східної Німеччини, що, за умовою між великодержавами, доручені були під тимчасове порядкування Польщі?

На цих територіях осіли поляки, переселені з Галичини та з центральної Польщі. Це сільська і міська людність, з великим природним приростом, прийшла в країну вищого господарського рівня і почуває себе в новозаселених областях вигідніше ніж на Сході. Багато польських селян одержали до 100 гектарів землі, з домами і худобою. Ця польська людність узялася до праці і має великі досягнення в господарській ділянці. Також промисловість у цих областях має значний поступ. Фабрики в Шлезку та в інших промислових центрах працюють повною парою. П'ять років життя в новій країні витворило звичку до неї серед польського населення як до рідного краю, особливо між молоддю. Поля-

(Закінчення на стор. 3-тій)

НЕВ'ДЗНАЧЕНІ РОКОВИНИ

Напевно і думка не зродиться у нікого з совєтських можновладців відзначити день 3. березня, як пропам'ятні девятдесяті роковини від скасування панщини в Україні і в цілій колишній Росії. Не зважаючи на те, що большевицька революція виводиться від французької революції, яка завдала основний удар панщизняному порядкові в Европі, та не зважаючи на її гуманітарні кличі, сьогодні Совєтський Союз зовсім не намагається нав'язати до міжнародніх свободолюбних традицій; він замінив їх гльорифікацією кривавого пискорелітва боярської співудари Івана Грозного, творця знахідної системи врядування Олександра I, чи безтеримного будівничого, що на кістках тисячів невільників побудував нову столицю — Петра I., за панування якого й закріпилось кріпацтво в Росії. Сьогочасний володар Совєтського Сойзу відзначається усіма „прикметами" тих ганебних володарів Росії. Він теж знищив криваво співвраджування його власної партії, винищивши по одному її провідників, він теж побудував поліційний уряд у Совєтському Союзі, якого дотепер не знало людство, він теж на кістках невільничого робочого люду здобуває осяги в розбудові своєї кривавої держави. Тому ж не диво, що такі — здавалось би — важливі для робітників і селян роковини, як скасування кріпацтва, у так званій державі робітників і селян навіть не згадуються. Причина цього зовсім ясна. Тоді, як скасування кріпацтва — це був великий крок уперед на шляху до здобуття свободи для людства, дійсність Совєтського Союзу вказує на відворот до нового ще гіршого закріпощення.

Бо панщина означала мастикову залежність селян від власника села і була витвором феодального ладу на заході Европи. Та в цьому февдальному ладі було все ж деякого роду вирівняння. Пан мав обов'язки супроти держави: виконував теж військову службу; селянин усі державні зобов'язання віддавав панові. Зі заходу через Польщу дісталася панщина і в Україну. Ще у XV. ст. панщина була невелика: від 4 до 12 днів у рік; та й селянин міг покинути панський ґрунт. Але з роками вона зростає та й закріпощує селян до панської землі. Війна Хмельницького знищила панщину в Україні, але її відновлено там знову, коли зліквідовано самоуправу України. Під враженням французької революції австрійський цісар Йосиф II. обмежив панщину в 1782 р., а в революційному 1848 р. її скасовано в Австрії зовсім. В царській Росії знесено кріпацтво в 1861 році.

Большевицька революція кинула кличі не лише за визволення пролетаріяту від утиску капіталістів, бо назадницька Росія ще не мала розвиненого капіталізму, ні сильного пролетаріяту; вона заманила селянство, кинувши йому привабливий клич: вся земля селянам. І справді соціяльна політика Совєтського Союзу в перші роки його існування — в час т. зв. НЕП характеризується високим ступнем „леcсе фер": робітники могли свобідно вибирати працю, хоч це і не було тоді безробіття було ілюзоричне. Але й це скоро скінчилось, бо розвиток індустріялізації приніс недостачу робочої сили. Сам Сталін назвав це кінцем „самовільности" і від тоді починається його нова соціяльна політика, яка базується на керівництві у ділянці праці та яка привела у наслідках до невільничої праці. Індустрії заключили з фармами контракт, на основі якого деяка скількість робочої сили зі села відсилалась на працю до міста. Вже тут можна б застосувати назву невільничої праці — говорячи про тих селян, яких силою витягли зі села і прикріплювали на працю у міських заводах. Бо якщо те саме діється в інших країнах, де надмір сільського населення їде на фабрики у місто, то це діється там спонтанно; в Совєтському Союзі — це проводиться силою. Але справжнє поняття невільничої праці творять ті селяни, яких під сальвами скорострілів гнали зі села за неохоту вступати в насильно накидувані колгоспи і — як в'язнів — вивозили в далекі сибірські простори. Колись і сам Сталін був засланцем на Сибірі, але він там користувався повною особистою свободою: ходив на полювання, ловив рибу і навіть організував мітинги. Совєтська влада з „гуманітаризму" вважала, що в'язнів не треба карати, лише їх перевиховувати. Тож і вважала потрібним затруднити їх при корисних роботах, ба навіть віддавала їх під опіку Проф-Союзів. Але це так лише в перших пропагандивних роках. У тридцятих роках — у час великого голоду і нужди про цю „благородну" опіку над в'язнями зовсім забули і ці в'язні стали найгіршого сорту невільниками. До них прийшли сотні тисяч і мільйони інших, бо саме в той час Сталін кріпаво закріплював свою диктатуру в Совєтському Союзі: не лише несколективізовані селяни, але сотки тисяч інтелігенції, ба навіть колишні партійні товариші. Їх руками в поліційній системі доносицтва і шпіонажу та немилосерного терору — Сталін зумів добитись господарських осягів. Розуміється — з другої сторони — він повів акцію за вишкіл кваліфікованих сил і в цей спосіб створив нову касту совєтської інтелігенції, на якій і оперся. Всупереч Марксо-Ленінським теоріям він не прийняв рівности у відношенні до всіх громадян своєї держави і в цей спосіб з нової вишколеної інтелігенції та з вибраних робітників і селян створив упривілейовану касту, яка зовсім відділена від світу, без ніякого знання про вселюдські змагання до свободи — ця каста Сталінових запроданців не має ніяких політичних амбіцій, які характеризують завжди передовий людський дух, і її вся увага в технічних осягах, в господарському розвою відсталих провінцій, в подоланні самої праці. А тимчасом у цьому пляновому змаганні, яке підганяє Сталін постійними п'ятирічками, щоб відвернути увагу своїх громадян від політичних і соціяльних проблем, — і само вільне робітництво сталось частиною загального закріпощення, стаючись кріпаком на місці праці, якої йому не вільно самовільно покинути. Це закріпощення відноситься зрештою до всіх громадян Совєтського Союзу, бо нікому в царстві Сталіна не тільно змінити місця замешкання без поліційної ескорти.

І тому важко совєтським можновладцям згадати своїм громадянам про святкову дату роковин скасування кріпацтва, щоб не збуджувати думок навіть у скастрованих уже довгорічною большевицькою пропагандою мозках совєтських людей. Що більше — якби на глум — Кремль кидає своїм невільничим народам калямбурний лозунг, що праця „з нечесного і важкого тягару" перемінилась в „діло слави, доблести й геройзму". І як доказ на це сотки і тисячі невільничих таборів праці, в яких загинули вже мільйони, а мільйони ще коротають свій важкий життєвий шлях... Здавалось, що вже дев'ятдесять років тому Европа, навіть східна остаточно скінчила з панщиною, але так не є. Настало ще гірше закріпощення — в цілому СССР.

Т.

Іван Смолій.

БЛУДНИЙ СИН

(Оповідання).

3)

Але повернувся селом в противну сторону, в завіяний прогін. Шапка снігу прикрила стару, розлогу плебанію.

—Геге! То ти Ілька Дюбини син, о — питає панотець, вийшовши до нього в кухню. — Ількiв. То що? Женитися хочеш?

— Я, прошу отця, хочу метрики.

— О, а то на що?

— Піпду.

—Куди?

— Та на заробітки.

— Аж метрику треба?

— А різне може трапитися. А я документу не маю.

— О! — панотець дивиться. дивиться, старий уже, і погляд його світлий та такий пронизуючий.

— А куди?

— О, чи я знаю, набирають тепер людей всюди. Може у Чехію.

—А мати знає?

— Знають.

Збрехав. Аж лячно стало назад від цієї брехні. І так поспішно втікав з приходства з документом. І так гарячково, щоб мати не дізналася, кидав рідну хату. Навіть не попрощався. Гроші вже з рік збирав, заробляв де міг, і щадив, матері нічого й не кажучи. А на весну все вже й готове було. І вербунковий агент всі папері дав, геть усі чисто, і поуку, як їхати далеко, далеко, у золоту країну. То саме найняли в Зашківцях в Дмитра коня та плуг на день. Ранком мав піти туди та привести, щоб їх нивку зорати за той день, картопель посадити та бобу посіяти трохи та ячменю та пшениці. За коня і плуг потім у Дмитра тиждень відробляти мав.

Схопився тоді надосвітках тихо, крадучись, щоб мати не почула. Але вона прокинулася.

—То вже йдеш, Михайлику? — запитала ласкаво, ніби жаліючи, що таке досвіта мусить вставати до роботи.

— А йду — потвердив він глухо, і щось здавило горло, що слова більше не промовив би, і все тіло затремтіло наче в пропасниці. Мовчки висунувся в сіни, нащупав у кутку приготований вчора дерев'яний куферок з своїми достатками і на двір, за ворота...

Війнуло на нього леготом, паром зораних піль, запахом дивним, чадним, солодкавим. По теплій ночі, навіданій травневим дощем, вся рівнина ніби бурлилася видимо прозябанням, сизий чад похмілля життєвої стихії стояв над рівниною, клубився туманами над гайками. А в горі повітря уже прозоріло і раннія пташка, захлистуючись безмірно радісним співом, збивалася все вище над полями, ніби щоб першою побачити джерело тієї великої містерії життя.

Михайло стояв розгублений, навіть на мить поклав свій куферок на землю. Якось страшно стало, що так матір обманув, так якжалко як злодій. Що ось була б, буде така днина, як золото, на тій рівнині. І людей — людей. Снуватимуться запряги з плугами, боронами, висипляться роями жінки в білих одягах, кумедно підбігаючи щойно виораною скибою за плугатарами, щоб вперу та рівно наставити туди рядочками картоплин, що їх зараз покриє чергова скиба у невтомному кружлінні. Достойно підуть по лискучих масних скибах сівачі, розсипаючи золото. Раз-раз-раз... То марш праці і труду, масстатичний, найбільший в світі парад. Ліва нога — сип, ліва сип, ліва — сип!... Марийка Гнатова. Три морги дав би Гнат, може...

Михайло глянув мимоволі в сторону заснулих серед рівнини Зашківець, і чудні думки розвіялися. Якийсь ранній плугатор уже підїздив звідтіля. Михайло вхопив свій малий куферок і пішов, підбігаючи. Липка земля цупко придержувала кожний його крок. Аж як добився до залізничного шляху, іти стало легше. Ще раз глянув крадькома на рідну хату, що темніла серед пізнеугарною купиною, повернувся мовчки плечима до сонця і пішов просто попри шлях.

Підхопив його на свої швидкі ступені поїзд і ніс, ніс, день, і ніч, і день. Наче в сні блукав Михайло чужими містами, між товпами чужих людей. Ні думка, ні воля власна не працювала, він увесь перемінився в слухняну стрілу, що мала вжасти на означене місце. Де, як — в вписав йому вербунковий агент. Мовчав, поштовхуваний з уряду в уряд. Оглядали його метрику, папері, що їх розкладав усі разом перед кожним, хто питав його про будьщо.

А потім метушня устала. Вузьку кладочку на корабель піднято, загули гудки, корабель здригнувся і посунувся від берега. На очі набігла тоді вперше сльоза. Він стер її шорстко, полохливо і стояв оніміло, задивлений на шматок землі, незнане місто з щоглами, лісом двигунів, вежами, що віддалялися все далі. Швидко не стало з них ні сліду. Корабель виходив на повне море, все прискорюючи ходу. Води темніли, на них налягла вже цупко темрява беззоряного вечора, а він все ще стояв на покладі, боячись зійти вниз, у кабину, між людей.

Нараз серед цієї чужини хтось кликнув до нього по імені. Він підбіг, тремтючи. На східцях з покладу стояла якась дівчина та обернена до нього плечима, і кликала когось. Але це не його, це був хтось інший, з таким же імям, як і він, якийсь чорнявий, присадкуватий парубок, що оце підійшов до дівчини і тепер обидвоє виходили горі східцями на поклад.

То була ціла лемківська сем'я. Батько, мати, дочка, та син. Продали все вдома, щоб заплатити за дорогу та за морем на ново почати господарити. Михайло познайомився з ними та просиджував цілими днями на розмові, то так, мовчки крадькома задивившись на Юлію... Різноколірними кораликами гаптований чорний корсет огортав стрійно її стан. Смаглі, мясисті коси, чорні розумні очі. Лице з червоними, мов мальованими щічками. А ростом майже з ним.

Вона соромилася спершу його, мовчала, потім розговорилася. І збившись у гурт в малій кабіні під хитанням корабля, задивлені крізь круглевіконце на безмежні спінені води, що їм не було кінця, співали лемки:

Будь здрава, землице,
Іду к' Гамерице,
Зарабіть іду пінязь.
Будь здрава, сестрічко,
Не плачтє, мамічко,
Єще к'вам верну даколи зас!

Будь здрава младенькe
Дівчатко шварненькe,
Штом тя міловал барз.
Ждай на мя, кусіса,
Дасть Бог, што вернуся
І пак ся будем міловать барз!

Поїхав за гори,
За ліси, за море,
Ждали 'го през довгий час.
Гдеси в Гамеріце
Загребли в землице,
Юж ся не верне нигда к'нам зас.

(Продовження буде).

Др. Василь Лев, проф. УВУ

Нарис історії розвитку Українських Високих Шкіл

Високі школи в Україні появляються щойно в XУІ ст. Це Острозька та Могилянська Академії.

Острозька школа, уфундована кн. В. Острозьким в 1581 р., названа сучасниками тринзичним ліцеєм, колеґією або академією мала характер академічний. При мові, крім слов'янської — грецька й латинська, гуманістичні предмети та високий рівень навчання стягали до Острога багато молоді і вчених чужинців-учителів, як греки Кирило Лукаріс, протосінкел Никифор, Мосхопул, Діонісій Палеолоґ. Тут готувалися вчені, оборонці православної віри, як Ґерасим Смотрицький, Василь Суразький, Христофор Філалет-Бронський, Клирик Острозький, Мелетій Смотрицький. Тут видрукувано Острозьку Біблію та багато творів полемічного й наукового характеру. Тому вже сучасники, як З. Копистенський, Пенкальський, висловлювалися про неї додатньо і підносили заслуги академії для освіти, науки і культури. Після смерти кн. В. К. Острозького з поч. XУП ст. Академія стала занепадати.

Могилянська Академія в Києві постала в 1632 р. зі сполуки двох шкіл Братської та Лаврської та старанням архимандрита Печерського манастиря а опісля київського митрополита Петра Могили, що також заснував нові колеґії в Вінниці 1634 р. та в Крем'янці 1636 р., яку перенесено в 1639 р. до Гощі на Волині. Він вивіновував їх у научне пирладдя та давав великі гроші на школи. Перед смертю записав на них велике майно.

Присвячуючи найбільше уваги Київській Колеґії, П. Могила построїв її на зразок популярних у Польщі єзуїтських колеґій, пристосованих до потреб сучасних вищих верств польської суспільности. Навчання грецької, слов'янської і латинської мов, філософії, поетики і реторики, права й богословії та релігійно-моральне виховання в Колеґії згуртували учеників при печерському манастирі, як Памва й Степан Беринди, Тарас Земка, Лаврентій Зизаній, Йосип Кирилович, Олександер Митура, Філотей Козаревич та проповідників, як Й. Ґалятовський, Л. Баранович, А. Радивилівський, С. Полоцький.

Вже після смерти митр. Могили перезвано Київську Колеґію на Академію в 1701 р. та названо Могилянською. Тоді вона розвивалася ще успішніше під опікою меценатів, передовсім гетьмана І. Мазепи та вчених, як Рафаїл Заборовський. Крім дисциплін чисто релігійних і філософічних вивчали чужі мови, природознавчі науки, математику, астрономію, будівництво, малярство, ґраверство. Майже всі научні підручники з усіх ділянок навчання вийшли з київської Академії. Багато студентів її продовжували теж свої студії в західно-европейських університетах.

Мазепа опікувався теж школою вищого типу, зв. Колеґією, в Чернігові.

Після полтавської катастрофи в 1709 році стала занепадати Могилянська Академія. При кінці XУІІІ. ст. російське правління перемінило її на чисто духовну школу.

В часі розділу України між Росію та Австро-Угорщину український нарід не мав високих шкіл. На українських землях чужі правительства засновували чужомовні університети. Під Росією засновано російські університети в Харкові (1804), в Києві (1833), в Одесі (1865), а під Австрією німецькі у Львові (1784) і в Чернівцях (1875).

Одначе з доручення австрійського цісаря Йосифа II утворено при львівському університеті т. зв. „Студіюм рутенікум" (1787), в якому деякі богословські і філософічні предмети викладано українською мовою, тодішньою книжною. Саме через цю ненародну мову „студіюм рутенікум" упало в 1804 р., а викладовою мовою була далі німецька й латинська. Щойно в 1848-9 утворено в цьому університеті 4 українські катедри на богословському виділі й окремо катедру української мови та літератури, яку обняв Яків Головацький, а після нього О. Огоновський.

В другій половині XIX. поляки добували собі щорав більші впливи в адміністрації східньої Галичини і тимсамим стали польонізувати львівський університет, добуваючи в ньому польські катедри. Тому постала між українцями та поляками боротьба за університет, спершу в соймі, а опісля і в університеті. Українські студенти брали в ній активну участь (сецесія 1901, вбиття А. Коцка) так, що австрійське правління вирішило в 1912 р. заснувати український університет у Львові. Перешкодила цьому І. Світова війна.

В Черновецькому університеті від часу оснування його була постійно катедра української мови й літератури а також 2 катедри на богословському виділі. Після І. Світ. війни під румунським правлінням скасовано і ці катедри.

Також польське правління, що дістало східну Галичину скасувало всі українські катедри у Львівському університеті та в р. 1919 дозволило вступ до нього тільки польським горожанам та польським воєнним ветеранам. Тоді українське громадянство зорганізувало під опікою „Наукового Т-ва ім. Шевченка", „Товариства українських наукових викладів ім. П. Могили" і „Ставропігійського Інституту" спершу наукові курси для української молоді (1919), а опісля університетські курси, які в липні 1921 р. перемінено на „Український Таємний Університет", що впродовж кількох років розвивався успішно (65 катедр і 1200 студентів) та проіснував до 1925 року. Студії в ньому признавали закордонні університети в ЧСР, Австрії та Німеччині. Виклади відбувалися в різних українських установах, деколи приватних мешканнях професорів. В цих роках студенти склали багато іспитів та відбулося б. 20 докторських промоцій.

В рр. 1921-25 була теж у Львові Українська Таємна Політехніка, в якій був тільки перший рік студій через брак технічних устаткувань. Після покінчення 1 р. студенти виїзджали на дальші студії закордон, головно до Данциґу. Хоч ці обидві високі школи не могли вдержатися через переслідування польської влади й ворожу політику польського уряду, вони дали початок основним студіям передовсім українознавства, що особливо розвинулися в „Українському Вільному Університеті", заснованому „Союзом Українських Журналістів і Письменників" у Відні в 1921 році, звідки перенесено його до Праги.

Там фінансований ЧСР-урядом, розбудував він науково-педагогічну працю в факультетах філософічному і правничому головно в ділянці українознавства. Після II. Світ. Війни перенісся він до Мюнхена, де дотепер продовжує успішно свою працю.

Кадри українського духовенства виховуються в духовних семінаріях. Гр. кат. духовна семінарія була заснована в Мінську в XУП ст. та не існувала довго. Від часу прилучення західноукраїнських земель до Австрії аж до кінця І. Світ. війни гр. кат. богослови студіювали на теологічному факультеті разом з римо-католиками. Від 1920 року аж до кінця II. Світ. війни студіюють вони в духовних семінаріях при епископських столицях. У Львові під проводом вмілого організатора науки о. д-ра Йосипа Сліпого (тепер митрополита) Духовну Семінарію перемінено в Богословську Академію. Доля її під большевицькою парвославною церквою невідома.

Також єрархи православних церков під Польщею та Румунією виховували кадри православного духовенства в високопоставлених духовних академіях у Варшаві і Чернівцях.

Під Росією університети в Харкові, Києві й Одесі були носіями російської науки й культури. Українознавство було майже неґоване. Хоч у цих університетах працювали висококваліфіковані професори-українці як М. Максимович, М. Костомарів, М. Драгоманів, Ол. Потебня, П. Житецький, В. Антонович, А. Кримський і і., вони могли викладати по-російськи та друкувати свої праці в російських журналах. Тому багато східньо-українських учених працювало в університетах поза кордонами Росії. Після 1905 року постали в Росії катедри української історії мови й літератури т. зв. „явочним порядком" (без дозволу влади), та на короткий тільки час.

Щойно з настанням Української Держави в 1917 р. постав у Києві окремий народній університет, перетворений в 1918 р. на державний. Другий державний університет засновано в Кам'янці Подільському в 1918 під ректоруванням проф. Івана Огієнка. Тоді постав теж історично-філологічний факультет у Полтаві.

За большевицької влади університети перетворено в т. зв. Інститути народної освіти (ІНО) з кількома відділами, які в р. 1929-30 розбито на окремі інститути (соціяльного виховання, професійної освіти, політ. освіти, фізико-математичний інститут тощо). В 30 рр. привернено давні університети, а поруч них утворено багато інститутів по різних містах України. Те саме зроблено в р. 1940 в Галичині та на Буковині, а в 1945 р. на Закарпатті.

Одначе хоч у об'єднаних майже всіх землях в кордонах УРСР постало багато високих шкіл, то наука в них не вільна від норм, накинутих урядом і партією. Тому справжню вільну науку плекали в часі між двома війнами УВУ, Український Педагогічний Інститут ім. Драгоманова в Празі, Українська Господарська Академія в Подєбрадах, а після II. світ. війни плекають УВУ в Мюнхені, Український Технічно-Господарський Інститут (УТГІ) в Реґенсбурзі, наслідник УГА, та Українська Висока Економічна Школа (УВЕШ) в Мюнхені та духовні семінарії — гр. кат. на Гіршбірґу в Баварії та опісля в Кулємборґу в Голяндії і православна в Мюнхені. — Всі названі високі школи на еміґрації виховали під проводом професури тисячі кваліфікованих фахівців і науковців та видали друком сотні наукових праць. Українські вчені-педагоги, продовжувачі наукових досягнень їх попередників, як Пулюй, Горбачевський, Дністрянський, Грушевський, Єфремов, Ст. Смаль-Стоцький, Томашівський, Антонович, Тимченко та багато інших корифеїв науки несуть високо прапор української вільної науки з вірою в майбутню вільну науку на вільних українських землях.

(Це є доповідь (передана тут в скороченні), що була виголошена на Високошкільному З'їзді, який відбувся в Ню Йорку, дня 24 лютого 1951 року.)

РІЧНІ НАРАДИ УККОМІТЕТУ

(Продовження зі стор. 1-шої)

російського народу, від російських частин совєтської армії, як і росіяни є представниками та виразниками кремлівської диктатури в усіх поневолених ними країнах; 8. Поділ російської імперії мусить стати базою американської закордонної політики, як історична конечність; 9. Принцип самовизначення народів, що його вважається ідейною атомовою бомбою в теперішньому світовому змагу, мусить знову зайняти перше місце в американських політичних плянуваннях і почина; 10. Американський похід правди за волю повинен включити справу визволення України як головну пробоєву силу.

В своєму звіті, проф. Лев Добрянський основно поінформував учасників нарад про свою репрезентацію у Вашинґтоні, про початкові труднощі та велику нагороду за них, якою успіхи праці чи то в здобуванні нових американських приятелів для української справи, чи такі виступи як в справі народовбивства і повновластей для президента для висилки додаткових військ до Европи, що відбилося найширшим відгомоном теж і в українській справі по цілій країні, чи заходи для поліпшення радіопередач Голосу Америки, широка публікація в американській пресі матеріялів та інформацій про українську боротьбу і т. п. — Пророблену роботу в минулому році проф. Добрянський вважає за дуже успішну, яка створює сьогодні вже тверду базу для дальшої праці.

Представники УНРади і УГВР вітають та бажають єдности

Привіти і побажання успіхів склали УККомітетові представники Виконного Органу Української Національної Ради і Української Головної Визвольної Ради, висловлюючи рівночасно свої побажання повного об'єднання всіх українських сил для визвольної української справи.

Микола Смолянський, муж довір'я В. О. УНРади з „приємністю і великою радістю" — констатував наявність УККомітету на американському терені, пригадуючи, як колись ще в таборах Д. П. в Німеччині кожний крок УКК на захист української справи сповнював радістю і гордістю та новими надіями українські серця. Це саме відноситься й до акції ЗУАДКомітету. „Наші серця були сповнені гордістю, що ми, українці, маємо теж свою репрезентацію в Америці" — говорив промовець. Виступаючи неофіціяльно від УНРади, п. Смолянський коротко з'ясував побудову і цілі цеї центральної української репрезентації на вигнанні, УНРади та її Виконного Органу, що продовжують традиції Української Держави з 1918-тих років та мають за головне завдання відновлення створеної тоді волею українського народу Української Республіки. Згадуючи героїчну боротьбу українського народу на рідній землі, промовець твердив, що всіх нас об'єднує одна велика ідея визволення народу і це повинно виявитись в солідарній акції всіх українських груп, бо всі суперечності між ними блідн͏уть основною задачею. Об'єднавшись навколо нашого єдиного, традиційного Державного Центру, УНРади, та давши їм повну нашу піддержку, ми швидко дійдемо до нашої мети — твердив п. Смолянський.

Мирослав Прокоп вітав УККомітет та бажав успіхів в його нарадах від імені Української Головної Визвольної Ради, якої він є членом і делеґатом. В цих напружених міжнародних обставинах продовжується героїчна боротьба українського народу проти найжахливішого большевицького ворога людства і сьогодні тим сильніший повинен бути голос в обороні прав українського народу. Досвід минулого вчить нас, як можна запобігти, щоб не допустити до повторення трагедії. Для здійснення наших завдань, нам треба насамперед стати об'єднаним фронтом. В основу тої єдности треба взяти з одного боку українську державну традицію, а з другого боку існуючу тепер боротьбу в Україні. Ця боротьба буде рішальною і цій боротьбі треба підпорядкувати всі інші справи. Якщо досі можна було добитись чималих успіхів в обставинах розбиття українських сил, то можна собі уявити яких успіхів можна б добитись об'єднано. Власне ця єдність є головною передумовою наших дальших успіхів і вона допоможе нам здійснити наш визвольний ідеал.

В. Коссар передає привіт Канадійських Українців

Приявний на зборах член Екзекутиви ПАУК і Комітету Українців Канади, голова Українського Н а ц і онального Об'єднання в Канаді, інж. Володимир Коссар, привітав УККомітет від українців Канади та на прикладах єдности в праці американських і канадійських українців вказав, яких помітних успіхів можна добитись власне єдністю, яку він в наших обставинах вважає основою і ключем до дальшої праці та дальших успіхів. Він окремо, звернув увагу на „10 пунктів" проф. Добрянського, голови УККомітету, що становлять ці головні проблеми, — для позитивної розв'язки яких треба ще більш інтензивно працювати, бо від них у великій мірі залежатиме теж кінцеве визволення України та встановлення тривкого миру в світі. Він вважає, що буде справді виразником волі і побажань всіх канадійських українців, як прилучитися до тих побажань української єдности, що їх висловили його попередники. Українці Канади цього не тільки бажають, але і в цьому напрямку активно працюють.

Звіт Д. Галичина. — Бюро УКК. У Вашинґтоні — найближче завдання

Основний звіт про багатобічну діяльність УККомітету в минулому склав, роблячи відповідні висновки на майбутнє, заступник предсідника, Дмитро Галичин. В звітовому часі УККомітет працював для здійснення двох головних постанов останнього Конґресу, до яких належало: 1. Організаційно розбудувати, поширити і зкріпити сам УККомітет, створюючи для нього якнайширшу моральну, політичну і фінансову базу серед американсько-українського загалу і 2. Робити все можливе для якнайефектовнішої допомоги українській визвольній справі на американському, українському і міжнародному теренах. УККомітет, виконуючи ці завдання, добився в звітовому часі найбільших успіхів за ввесь час свого існування. На внутрішньому відтинку в УККомітеті об'єднано величезну більшість американсько-українського загалу і вже завершується заходи для повного об'єднання, що станеться з приступленням до співпраці з УККомітетом — Українського Робітничого Союзу. Для кращого охоплення терену та інтензивнішої праці створено в різних громадах 60 відділів УКК а інші є в стадії творення. Екзекутива УКК та його Політична Комісія відбули в звітовому часі 45 нарад. Створено різні комісії і референтури до окремих справ. Велику увагу віддано справі Українського Н а ц і о нального Фонду. З плянованого бюджету виконано тільки 40%, зібравши 102,000 долярів, але як зважити на новість цеї акції, це треба вважати великим успіхом, матеріяльним і моральним. Фонд, згідно з рішенням його Кураторії, розділено за таким ключем: 30% на політичну акцію УКК; 35% на допомогово-переселенчу акцію ЗУАДКомітету; 10% УНРада; 10% УПА; 10% культурно-наукові потреби через НТШ і 5% на різні цілі. Широка політична акція УККомітету велася на всіх трьох секторах: українському, американському і міжнародньому. В усіх випадках здобуто величезні успіхи, головно виступами проф. Добрянського в сенатських комісіях, здобуттям цілого ряду нових американських приятелів та небувалим досі широким розголошенням української визвольної справи. Проте, „ледів ще не проломано" в американській закордонній політиці, все ще існують веілякі пересуди і великі впливи противників українського визволення. І тому у своїх висновках звітодавець поставив на перше місце необхідність відкриття у Вашинґтоні окремого Бюра УККомітету, що дозволило б цю працю поширити і поглибити. Цитатом зобов'язуючих слів президента Трумана з його посланням Четвертому Українському Конґресові закінчив свій обширний звіт.

О. д-р Гриньох: УКК величезне досягнення всього українства.

Приявний на нарадах член Президії УГВР і член Президії її Закордонного Представництва, о. І-р Іван Гриньох, — вітаючи наради, — заявив, що УККомітет, як це виходить зі світів, є великим досягненням всього українства. Він, о. д-р Гриньох, перебуває хвилево в ЗДА, як висланник УГВР, щоб зорієнтувати місцевих українських громадян про стан української визвольної боротьби на рідних землях. Він був збудований допомогою і піддержкою, яку дістав в цій справі від УККомітету, за що на цьому місці складає подяку УКК і через нього українському громадянству. Він радів би, якщоб наостанці вже прийшло до повної консолідації українських сил. Досі під цим оглядом ще не проломано всіх ледів. Від імені УГВР він може запевнити, що з цього боку будуть доложені всі зусилля та виявлена максимальна добра воля, щоб до цеї консолідації причинитися. УНРада є під цим оглядом символом і традицією. Тепер йдеться про те, щоб знайти здорову синтезу всіх українських сил. Він вірить, що це пощастить досягнути і під цим кутом бажає теж успіхів УККомітетові в теперішніх нарадах та в дальшій праці.

Звіт касієра О. Лисогіра.

Касієр УККомітету, Осип Лисогір, попередив свій фінансовий звіт незвичайно інтересними заввагами та висновками щодо Українського Національного Фонду. Він окремо звернув увагу на необхідність включення до цеї акції великої кількости народженої вже в Америці української генерації, до якої і він сам належить. Фінансові справи УККомітету від 1-го січня 1950 до 28 лютого 1951 рр. заключаються в таких числах: на Національний Фонд вплинуло 102,379.40 долярів. Адміністраційні видатки канцелярії УКК виносили 14,296.62 дол., а баланс Фонду, згідно з усталеним Коруторією процентовим ключем, розділено так: УККомітет — $24,530.67; ЗУАДКомітет — $28,529.13; УНРада — $8,151.18; УПА через УГВР — $8,530.67; НТШ — $8,530.67; Інші — $4,151.57. В резерві на 1951 рік залишено $6,254.21. Касієр з признанням ствердив, що на адміністраційні видатки УНФонду зужито тільки 16%, що є менше

(Закінчення на стороні 4)

ДОКОНАНІ ФАКТИ

(Докінчення зі сторони 2-ої)

ки не люблять комуністичного режиму, але вони вважають, що бувші німецькі східні території належать і будуть належати Польщі. Тому вони готові за новопридбані землі боротися всіми силами.

Цей польський настрій ще зміцнює комуністична пропаґанда, яка твердить, мовляв, у Західній Німеччині вже створене велике військо, на чолі з Гітлеровими генералами, із бувших СС, які ждуть моменту, щоб вирізати всіх поляків „д о н о г и". Комуністичний польський уряд, що виконує покірно всі накази Москви, використовує ці настрої поляків і готує сильну польську армію до 60 дивізій, щоб така армія могла виступити проти Західної Німеччини.

Назагал, величезна більшість польської еміґрації теж стоїть на тому, що Польщі належать бувші німецькі території на сході. Однак є ґрупи, які міркують приблизно так: — В разі війни між Москвою і західними великодержавами німці будуть союзниками Англії та Америки, а Польща неминуче мусить битися по боці Москви. Отже цей факт може привести до того, що від Польщі заберуть її теперішні „західні креси". Тому ці поляки вже тепер шукають порозуміння з німцями. Їх плян простий: віддати Німеччині її колишні східні землі, а зате вернути для Польщі „східні креси" — Галичину, Волинь і ін. На такий плян німці мабуть охоче пішли би, якщо для того прийде час.

У нас про таку можливість мало хто думає. Дехто згадує „Ялту", яка, мовляв, вирішила справу західних кордонів України і под. Але в Ялті рішалася не границя самостійної Українни, тільки західний кордон Совєтського Союзу. Коли впаде СССР, то впадуть і його кордони. Отоді треба всіх сил ужити, щоб ніхто не почав торгувати українськими землями. Поляки добре це розуміють і видають книжку за книжкою в чужих мовах, де доказують своє „право" на українські землі. З нашого боку відповідь слаба: ми пишемо про такі справи в українських часописах: доказуємо собі те, що кожний із нас і без читання добре знає...

Д. М.

Іван Кедрин

„ВАТРА"

З нагоди перших виступів у ЗДА

В перших початках українського емігрантського життя в осередніх державах Европи панував у ньому хаос у всіх ділянках, не тільки політичній, але й організаційній та культурній. В Австрії було з початком 1946 року поверх 22 тисячі українців. Тому, що вони — співочий нарід, почали, як гриби по дощі, творитися хори. Було їх яких 10 і кожний з них називав себе найкращим і „репрезентаційним", наймав великі салі, виступав перед австрійськими німцями та — солідарно з іншими хорами — компромітував українську пісню й українське добре ім'я. Таке гуляйпілля було нестерпне і тому, коли тільки створилась українська громадська централя на всю Австрію, Українське Центральне Допомогове Об'єднання в Австрії (УЦДОА), воно взялось за впорядковування тієї ділянки. Ишлося про те, щоби створити один дійсно репрезентаційний хор, даючи змогу фаховому диригентові і кількадесять добрим співакам згуртуватись в одній місцевості і там підготовляти репертуар. Жили тоді в Австрії два чільні диригенти, обидва закохані в українській пісні, кожний з них, дивним збігом обставин, відомий популярно, як „Льоньо": Льоньо Крушельницький, який з приїздом до ЗДА зорганізував хор „Думка" у Ню Йорку, і Льоньо Туркевич, колишній перший диригент оперного театру у Львові. УЦДОА договорилось із цим останнім, добуло підтримку французьких військових чинників та вможливило проф. Л. Туркевичеві і співакам, що їх він збірав по всій Австрії, поселитись в одному таборі у чудовому м. Бреґенц над Боденським озером. Головою УЦДОА був тоді д-р Михайло Росляк, культурно-освітнім референтом др. В. Шкурат, обидва тепер у Канаді.

Таким чином народився чоловічий хор „Ватра". В рік пізніше він став уже відомий і поза межами Австрії, як вокальний ансамбль, що високо піднісся понад аматорський рівень та став мистецькою атракцією. Дякуючи дуже прихильному відношенню французів, що давали максимальну підтримку у добуванні збірних пашпортів й даремній льокомоції на терені Австрії, — хор „Ватра" дістав змогу не тільки концертувати у великих містах трьох західніх зон Австрії, але й відбути зокордонні турне. *Його поїздка по Швайцарії була одним тріюфальним походом*: вся швайцарська преса була захоплена мистецькими вартостями хору, що вмів у найкращій оправі представити чужинецькому світові клейнод — українську пісню. Поруч із мішаним хором Городовенка у Німеччині та „Капелею Бандуристів" Божика-Китастого, „Ватра" стала найкращим хоровим ансамблем усієї української еміграції після другої світової війни.

Однак члени хору були не тільки співаками, але — звичайними смертниками, які журилися своєю емігрантською будуччиною і хотіли, як усі емігранти, мерщій опинитись за океаном. Французька й англійська зони були покривджені, бо переселення до ЗДА йшло виключно з американської зони. Воно хвилювало менше терпеливих, до котрих належав також — проф. Лев Туркевич. Таким чином він не вижидав до кінця разом із цілим хором, а виїхав раніше до Канади. Проте хор не розлетівся і тому, коли відкрилась еміграція до ЗДА, Президія УЦДОА звернулася до централі ЗУДАК у Филаделфії з просьбою пересилити до Америки ввесь хор „Ватра". В архіві ЗУАДК є лист в цій справі за підписом тодішнього голови УЦДОА, автора цих рядків, що поручав справу переселення „Ватри" для піднесення рівня культури української громади в ЗДА та як чинник національної пропаганди серед американців. Дир. В. Галан дав прихильну відповідь і ЗУДАК, разом із гуртом филаделфійських громадян, що підписували ашуранси, пересилив велику більшість членів „Ватри". Вони опинилися майже всі у Филаделфії, але були, як візі без [illegible]. В'язав їх надалі сентимент до спільної громадської організації, спомини спільно пережитих днів слави „їх" хору та любов до рідної пісні. Всі ці спонуки казали й творцеві хору, проф. Л. Туркевичеві, тужити за ним і змагати до його воскресення під дальшим своїм проводом. Дякуючи матеріяльній підтримці ОО. Василіян, удалося проф. Л. Туркевичеві зреалізувати це діло у минулому році, відновити хор із стрижнем давніх співаків та частинним доповненням новими, й відбути турне по Канаді.

Тепер цю саму сміливу спробу перевів проф. Л. Туркевич на терені ЗДА. Правда, коли „Ватра", виступаючи в Женеві, мала 40 співаків, а в Канаді 32, то тепер виступає 24-ка. Все ж, навіть з таким чисельно обмеженим ансамблем перші виступи „Ватри" в Нюарку й Филаделфії, які відбулись при вщерть виповнених салях слухачів, для котрих здебільша (б. скитальців) фірма хору не була пустим згуком, ці перші виступи були знову величезним успіхом. Ідеальна зіспіваність хористів, добір голосів, із котрих ніодин не є мертвою позицією, і кожний може бути солістом, чудові переходи від пяніссімо до фортіссімо, вміння добути з хору максімум, що він може дати, надзвичайні назверхні „орхестральні" ефекти та передусім хист віддати у кожній пісні її атмосферу — чи то ліричного „Садка Вишневого" чи релігійних наспівів чи бравурних історично-козацьких пісень, чи жартівливих, — ці головні прикмети хору захоплюють слухачів і кажуть їм довго сидіти на кріслах після закінчення концерту та примушують бурею оплесків щораз нових наддатків із прибагатого репертуару „Ватри".

Відновлення хору „Ватра" дає глибоку сатисфакцію громадянам, що стільки заходились над спровадженням його, і ЗУАДК-ві, як головному спонзорові. Звичайно, хор міг би бути кращий, як є тепер, передусім голосово, коли б на терені співацькому в ЗДА запанувала та „консолідація", якої громадяни так палко домагаються в ділянці політичній. Однак фальшиві амбіції українських співаків є мабуть таки більші від амбіцій політичних діячів. Один „не може" співати у „Ватрі", бо він є диригентом іншого хору: другий, бо він є головою іншого співацького товариства; третій, бо його сольо співає тепер хто інший; інший, бо має задавнені претенсії до диригента, — таких „важних" причин є безліч, із вислідом таким, що теперішній диригент і не є фірма хору, а українська пісня й та добра українська справа, якою є пропаганда української пісні серед чужомовної публики та культ рідної пісні на українсько-американському терені.

Тому ці рядки не мають на меті робити рекляму хорові „Ватра", ані писати рецензії, до чого автор не має строго фахових даних, а промовити до совісти деяких власників першорядних голосів, щоб вони махнули рукою на свої, хай би і найслушніші претенсії, та проковтнули хай би і найсправедливіші амбіції, і помогли тому доброму ділу, що його вже вела і далі хоче вести „Ватра". Бо бути членом насправді мистецького хору — це дійсно честь, а ширити славу української пісні і в мистецькому виконанні — це добра заслуга. І під адресою громадянства: був би направду великий жаль, якби „Ватра" мала побільшити число метеорів, що засяяли на українсько - американському терені і — щезли.

РІЧНІ НАРАДИ УККОМІТЕТУ

(Закінчення зі стор. 3-ої)

ніж мінімально в порівнянні з тими видатками, що їх в таких випадках в цій країні звичайно поноситься.

Дискусія над звітами

Над звітами членів Екзекутиви УККомітету розгорнулася широка дискусія, в якій доповнено звіти та виявлено цілий ряд важливих проблем. —

Для кращого вияснення поодиноких справ, дискусію поділено на дві частини: політичну і організаційну. В поодиноких справах забирали голос: проф. д-р О. Грановський, дир. Вол. Блавацький, І. Іванчук, д-р Квітковський, І. Дужанський, М. Леськів, Михальчук, Маланчук, інж. С. Куропась, Коцюба, Заваликут, Бак-Бойчук, Луцький, Пристай, д-р Пушкар, проф. Ветухів, ред. Катамай, проф. Чубатий, п. Воляньський та цілий ряд інших. Вияснення і відповіді давали Д. Галичин, О. Лисогір, В. Душник, адв. С. Ярема, адв. М. Пізнак, проф. Р. Смаль-Стоцький.

УКК вшановує пам'ять В. Винниченка

Під час нарад предсідник зборів Д. Галичин поінформував приявних про смерть видатного українського письменника і громадського та політичного діяча, прем'єра уряду Української Національної Ради та голови Директорії, Володимира Винниченка, що помер в Мужен у Франції в дні 6-го березня. Приявні вшанували пам'ять Покійного стоячи та хвилинною мовчанкою.

Звіти представників Філій УКК

Дуже характерними для оцінки американсько-українського життя та багатомовними щодо його позитивних і негативних проявів були звіти представників філій УК Комітету в поодиноких громадах. Звіти здавали: пп. Цьопик з Бофало, що демонстрував теж уривок радіовиступу о. д-ра Гриньоха, Гузій та Іванчук з Дітройту, Маланчук з Конектикат, Леськів з Ню Джерзі, Луцький зі Західної Пенсилвенії, Блавацький з Филаделфії, Шмагала з Клівленду, Дужанський з Шикаго, Заваликут зі Сиракюз та інші. Організаційні підсумки зробив опісля екзекутивний секретар УККомітету, п. Ю. Ревай.

Справа співпраці УРСоюзу.

На зборах вияснено теж справу приступлення до співпраці з УККомітетом Українського Робітничого Союзу, представники якого в особах голови п. А. Батюка, секретаря Т. Миника та ред. „Народної Волі" д-ра М. Стахова були гостями на нарадах в їх другому дні. Справу вияснив Д. Галичин, інформуючи загально про перебіг дотеперішніх переговорів в цій справі. Збори уповноважнили Екзекутиву завершити цю справу.

Доповіді, дискусія, рішення.

Після доповідей п. **Василя Мудрого** про „Сучасне положення в світі та політичні завдання американських українців" і проф. **Миколи Чубатого** про „Інформаційну службу й видавничі проблеми" розгорнулася з черги широка та інтересна дискусія, в якій виявлено цілий ряд актуальних політичних проблем та пороблено відповідні висновки для дальшої праці. Збори, що мали наскрізь діловий характер та внесли багато для дальшого розвитку української політичної думки та посилення української визвольної справи, закінчено ухваленням відповідної Декларації та, після короткого слова Д. Галичина, відспіванням українського і американського національних гимнів.

Відгомін в пресі.

Повідомлення про збори і ухвали УККомітету відмітила місцева американська преса, підкреслюючи головно — як це зробив Н. И. Таймс — домагання американської допомоги українським визвольним змаганням, поліпшення Голосу Америки, та необхідність „координації проти-комуністичної політики".

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮАРК, Н. ДЖ. — Тов. ім. Чорноморської Січи, від. 14, подає до відома, що місячні збори відбудуться в середу, 21. березня, в год. 8. ввечорі під ч. 508 — 18th Ave., в Січовім Домі. Проситься всіх членів і члениць прибути на збори, бо є важні справи до полагодження. Рівнож проситься довгуючих членів вирівняти місячні вкладки, бо інакше ці члени будуть суспендовані. По домах не збирається вкладок, а тільки на зборах, або можна принести теж під число 363 Morris Ave. — За уряд: М. Васараб, предс.; М. П. Отрок, секр.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

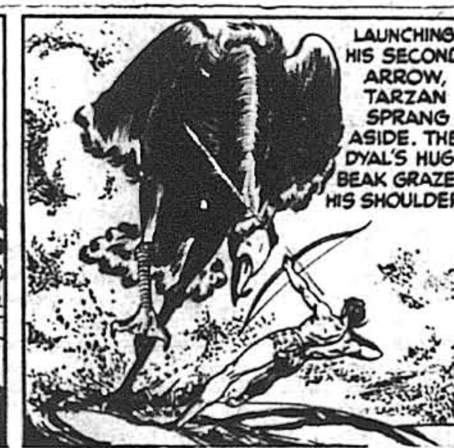
ТАРЗАН, ч. 2553. Не хоче йтивділ

„Це страшна птиця" — заговорив Тар-Гаш. „Одначе її м'ясо добре, а я голодний. Я поломлю їй ноги костуром. Коли вона зійде, тоді ми її вбємо".

Коли тварина рушила проти них, Тарзанів лук застогнав і засвистала стріла, яка прошила її грудь.

Випустивши другу стрілу, Тарзан відскочив набік. Великий дзьоб Дияна задер його плече.